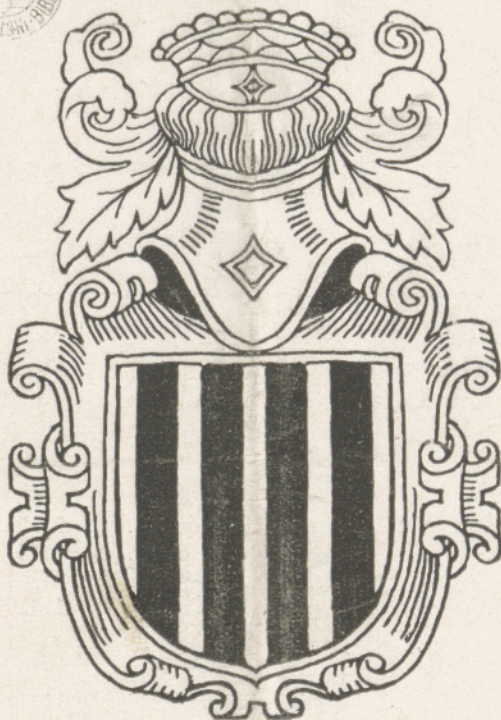

RESSORCIMENT

MARÇ DEL 1923
ANY VIII - NÚMERO 80

FLABARTA

OFICINES: MÉXICO, 1356
B V E N O S A I R E S

Carnisseria i Cansaladeria

Escriptori: ALSINA 2011
C. T. 2212, Central

de RABASSA, GERMANS

Estimat llegidor: Veritat que manca quelcom en el nostre anunci, avui? No t'impacientis i espera els anuncis successius, que tot arribarà al seu degut temps. Per avui prou. Llegeix l'anunci vinent. Et convindrà.

Gran Assortit de PERNILS, PALETES i VENTRESCA.
Vendes a l'Engròs i a la Menuda.

Mercat del Plata: Taules 56, 57 i 82

U.T. 2809
Rivadavia

NOTA - Als magatzems que ens afavoreixin els farem rebaixes especials.

Magatzems "El Cap Bernat"

Els millors assortits d'articles de Catalunya

Oli d'oliva "El Cap Bernat",
llauna . . . . . \$ 2.-
Oli d'oliva, 10 quilos nets, llauna . . . . . , 18.-

Arròs Carolina sublim, quilo . . . 0.55
Arròs València, quilo . . . . . , 0.45
Tonyina assortida, 400 grams,
llauna . . . . . , 1.40
Calamars farcits amb tinta,
amb oli o amb tomàquet,
llauna . . . . . , 2.20
Calamars farcits al pernil, 1/2
llauna . . . . . , 1.20
Calamars farcits al tomàquet,
1/2 llauna . . . . . , 1.-
Bacallà, el millor, quilo 1.30
Llengües d'anyell, 1/2 quilo,
llauna . . . . . , 1.10
Pèsols al natural "Catalunya",
llauna . . . . . , 0.90
Pèsols al natural "Catalunya",
1/2 llauna . . . . . , 0.50

Pebrots flor, "Catalunya", llauna . . . . . , 0.65
Sardines "El Cap Bernat",
llauna . . . . . , 0.35
Sandwichs de pernil, llauna . . . . . , 0.45
Anxoves de primera, 1 quilo
llauna . . . . . , 1.80
Escarxofes al natural, llauna . . . . . , 0.90
Rovellons al natural, 1 quilo,
llauna . . . . . , 2.50
Rovellons al natural, 1/2 quilo,
llauna . . . . . , 1.30
Rovellons al natural, 1/4 quilo,
llauna . . . . . , 0.70
Vi Sumoll Català, dotzena . . . . . , 18.-

Demanin catàleg que els serà tramès puntualment i atesos els encàrrecs que ens facin, tant de la capital com de tot el país.

FRANCESC TORT

PICHINCHA, 180

ESTACIO PASCO
COOPERATIVA TELEFONICA, 597 (OESTE)

(SUBTERRANI)

RIVADAVIA, 3929

ESTACIO MEDRANO
UNIO TEL. 1570 (Mitre)

SECCIO FLECA I PASTISSERIA Garay 3749 - 51. C.T. 43 (Patricios) DISTRIBUCIÓ A DOMICILI

RESSORGIMENT

ANY VIII

BUENOS AIRES, MARÇ DEL 1923

NÚM. 80

UN TRIOMF DE LA DRAMATÚRGIA CATALANA

A París s'ha representat el drama català "La dama alegre", original del formidable dramaturg Joan Puig i Ferrater, convenientment traduït al francès. L'obra ha estat posada sota la direcció de l'eminent actor Lugne-Poe, en el Teatre "L'Oeuvre", encarregant-se de la protagonista la famosa actriu, glòria de l'escena francesa, Susanne Després, la qual, segons llegim en cròniques franceses, ha restat meravellada de la producció esmentada i creu d'aconseguir amb ella un dels seus més brillants triomfs artístics.

En virtut d'aquest esdeveniment que tan amunt posa el nom d'En Puig i Ferrater, i tant contribueix a expandir les valors espirituals de la nostra pàtria, l'"Ateneo de Madrid", sens dubte pressionat per elements completament aliens a les lluites entre catalans i espanyols,—tan aguditzades d'un temps ençà—ha accedit a la celebració d'una sessió d'homenatge al fort dramaturg català.

I creiem que aquest homenatge no s'haurà fet espontàniament de part dels espanyols, degut a la suggerent coincidència d'ésser els panegiristes d'En Puig i Ferrater en la sessió esmentada, dos escriptors americans: el cubà Hernández Catá i l'argentí Valentín de Pedro.

Durant la seva dissertació el senyor Hernández Catá digué aquestes paraules que devien penetrar com glavis a l'epidermis de l'auditori:—Perquè l'il·lustre director de "L'Oeuvre" de París s'ha fixat en l'obra d'En Puig i Ferrater, escrita en català, i no en la d'un autor espanyol que pel fet de la major expansió d'aquest idioma havia d'ésser més conegut que no la de l'autor català?

I encara, per a fer més cruel la comparança, afegí el distingit novel·lista cubà, contestant-se la pròpia pregunta: Jo crec que la cosa obeeix a què cap dels autors que escriuen en castellà no té una personalitat tan vigorosa com En Puig i Ferrater.

Vet aquí un judici crític que no pot pas ésser titllat de capciós. El senyor Hernández Catá es troba a cobert de tot dubte per la seva condició d'estranger, i les seves afirmacions estan revestides de l'autoritat que li dona la convivència amb

els autors espanyols, als quals pot conèixer, tant o millor que els catalans, pel fet de residir anys ha a la capital d'Espanya. Les seves paraules són ben terminants i no admeten hipòtesis: la dramàtica espanyola no compta en el seu haver una valor comparable amb la del nostre Puig i Ferrater.

També mereix especial atenció de part nostra la manifestació final del senyor Hernández Catá en el seu discurs de l'Ateneu, remarcant el fet d'ésser precisament dos escriptors americans els que abans que cap d'altre hagin donat a conèixer al públic madrileny la personalitat de l'insigne autor de "El gran Aleix", drama citat, també, com una de les millors produccions d'En Puig.

Els senyors Catá i de Pedro es meravellen d'haver estat ells els afortunats de fer conèixer a la intel·lectualitat espanyola el geni teatral que eclipsa les més lleugeres glòries de la dramatúrgia castellana. Ells no arriben a concebre com formant part Catalunya de l'Estat espanyol, essent, per tant, En Puig i Ferrater, sota el punt de vista polític, una glòria de l'Espanya, resti completament ignorada dels espanyols. Què hi digueren a les insinuants i suggestives manifestacions dels dos escriptors americans, els diaris de la capital d'Espanya? Quina contestació podien donar a les acusacions implícites contingudes en els discursos dels senyors de Pedro i Catá formulades amb tota serenor analítica?

El silenci amb què acolliren l'estranyesa dels comentaristes americans, era la resposta més eloqüent perquè aquests suposessin—si no se n'havien adonat abans

—l'existència d'una incompatibilitat manifesta dels dos esperits, de les dues cultures, dels dos pobles, en fi, que són Catalunya i Espanya. Hi han coses que no es poden amagar, i l'estrangeria entre Espanya i Catalunya és d'una efectivitat realment colpidora.

Francament, a nosaltres no ens sap pas greu la ignorància que els espanyols tenen de les valors catalanes, ans bé ens afalaga, car tenim la convicció que com més ens desconexin o pretenguin desconèixer-nos, molt més de pressa anirà el moviment d'alliberació nacional que persegüim. Doneu-nos el criteri dels que ni el diàleg volen sostenir referent al nostre plet, i no ens vinguin amb solucions estil Leopoldo Romeo, Ossorio, Silió, etc.

Tanmateix amb el criteri tancat amb pany i clau, sistema ABC, el món heu esmentat de l'existència d'un poble amb cultura pròpia i amb totes les característiques d'una nacionalitat forta i ben definida, apta per a exercir el govern dels seus propis destins nacionals. Ultra això, el nostre moviment no troba aturador en concessions més o menys beneficioses, però sempre ajornadores, i segueix impertorbable i amb major empena la seva via que a la fi ens ha de menar a la consecució de la plena independència nacional.

Quelcom d'aquesta lluita devien percebre, des de la tribuna de l'Ateneo de Madrid, els eminents escriptors Valentín de Pedro, argentí, i Hernández Catá, cubà, quan parlaren, estranyats, de la ignorància dels intel·lectuals madrilenys envers l'obra formidable del gloriós autor de "La dama enamorada".

FIBLADES I COMENTARIS

Damunt de "La Publicitat" havem llegit un article reportat, la procedència del qual era del sempre mai prou alabat "ABC", el diari espanyol per excel·lència.

Hi ha treballs periodístics que, tanmateix, en ésser llegits, fan posar de carn de gallina. Perquè llur contingut, ultra el verí que contenen, que és ço que pos-

seeixen en el més alt grau que es puga demanar a un engendrament intel·lectual d'un home cegat per l'odi inveterat a tot allò que fereix la sensibilitat primitiva i intolerant d'un poble, és, per a nosaltres, catalans, un incentiu dels més encoratjadors, perquè així ens enfortim més i més en la nostra idea redemptora, que, per ésser noble, és vituperada a l'empar

de la carcassa trontollant d'un Estat sense ànima.

A la Vaticana potser no entraran llibres catalans; però el senyor que escrigué, des de Roma estant, el famós article que comentem, no aconseguirà pas que, a l'estil dels llibres destinats a la conservació sempiterna, se'ns apliqui, sempre als catalans!, al foc viu, damunt les nostres espatlles, els distintius imborrables dels colors groc i roig.

Perquè ja és tard, irremediablement tard.

Veritablement, en qüestions de política som força escèptics. Quan llegim, per exemple, damunt d'un diari qualsevol, una crònica de política pura, que en trobem sovint, la impressió que ens causa és de que els homes que es mouen dins del tripijoc de la ciència política tot ho fan per allò de que molts en diuen viure, però, ben mirat, solament és un joc aprofitable per a tot aquell qui té un concepte definit de la vida. Com si diguéssim una manera d'anar passant, i, si pot ésser, també, anar posant a la butxaca el producte que proporciona el joc que ja havem nomenat.

Això que s'acaba de llegir ens ho ha suggerit, més aviat que res, l'estat en què es troba la política catalana en els moments actuals. No volem suposar ni un sol moment que els homes, que militen en els credos polítics que tenen per lema l'alliberament de la pàtria, siguin de la condició dels que en diríem d'anar passant. No. La creença nostra és que, tots, per excés de zel, mantes vegades, sense fixar-s'hi, possiblement, donen lloc a que, a l'entorn de llur actuació es forgin els més capriciosos malentesos. Perquè, vaja, per molt càndid que hom sigui, en jutjar certes actituds, al cervell se'ns forma una mena d'incrèdilitat enorme, sí.

Tanmateix, ja que ens havem enfonyat en el terreny sempre ple d'esbarzers de la política, no auria del tot malament si féssim, ací, un petit comentari de la política espanyola. El fem? El farem; i direm que tot allò que pervé dels nostres benvolguts germans ens omple de joia, perquè hi veiem, per tot arreu, la sal, el pebre i fins i tot l'amaniment. Val a dir: que no cal sinó asseure's i començar a menjar, que és tot quant es pot demanar. I aquest és el comentari. Res més.

Insistirem en qüestions polítiques. I ara serà per a dir quelcom als ex diputats i regidors que feren abandonó de llur investidura en ésser al·ludits, no volem saber si amb raó o no, pels antics companys de diputació i consistori. Solament, tenint en compte la simpatia que sentim envers Acció Catalana, que, avui per avui, ens sembla l'agrupació que amb més braó s'ha emprès la tasca de desvetllar, inte-

gralment, el sentiment de pàtria del nostre poble, per dissort encara somort, direm que l'abandó de llurs preeminències, per al nostre humil entendre, és un dels actes més dignes, més nobles i més de sentit polític que havem presenciats fins al dia d'avui.

Hi ha molts, però, que potser estaran en desacord amb la nostra manera de jutjar aqueixa actitud. No hi fa res. Quan els esdeviniments polítics es precipitin damunt els causants del retir dels d'Acció Catalana, aleshores es veurà quina fou la dèria d'uns i altres. Que ben tost arribarà l'avinentsa de jutjar desapassionadament la bella actitud dels absents

L'AMOR DELS "HERMANOS"

Els catalans som uns desagraïts. Enduts per cobejances d'alliberació nacional, obcecats, no ens adonem de l'amor que ens porten els nostres *hermanos* espanyols. Aquesta amor, tan eloquentment reflectida aquests últims temps a les pàgines del diari madrileny *ABC* ha tingut ara de poc la seva màxima expressió en un article que el mateix diari (edició corresponent al 16 de gener) ha inserit sota la firma del seu corresponçal a Roma Rafael Sánchez Mazas.

El cas és el següent: Mussolini, l'heroi feixista, avui cap del govern italià, adquirí una valuosa biblioteca de la qual féu present al Sant Pare Pius XIè per tal que engruixís el ric tresor de la Biblioteca Vaticana una de les primeres, sinó la primera, del món.

Sembla que degut a influències poderoses, Pius XIè, donant prova, ensems, de bon tacte, ha accedit a què figurin dintre les col·leccions o agrupaments nacionals de la Vaticana unes seccions destinades als països que malgrat de tenir totes les característiques de Nació, no gaudeixen de la llibertat necessària per a ingressar al grup classificat com Estats sobirans.

Irlanda te aconseguit ja el seu lloc en el segon grup. Catalunya i Basconia malden per aconseguir-lo, i, segons es desprèn de les manifestacions del Sánchez Mazas, els treballs en tal sentit estan molt avançats pel que es refereix a Catalunya.

Heu's ací el motiu pel qual el cronista de l'*ABC* ens fa objecte de la seva *fraternal* devoció. Segons ell això no té perdó de Déu ni dels sants. Una secció nacional catalana a la Biblioteca del Vaticà! S'hauria vist mai erim de lesa pàtria *grande* més afros? Ah, no, Espanya deu intervenir en aquesta nova escamesa a *su integritat nacional*, i no deu permetre que ni bascos ni catalans tinguin un lloc al costat de les grans potències allí representades. Altrament fóra un cas vergonyós de separatisme, una *afrenta a la*

qui no s'aturen ni davant la més minsa al·lusió a llur dignitat.

En Carles Soldevila, en el seu "Full de dietari" de "La Publicitat", amb causticitat i un bon xic d'ironia, diu que el retir dels homes qui responen a "Acció Catalana" no deixa d'ésser una criatura... Ei! Això ho fa dir en un diàleg que sostenen "un", i "dos" y "dos" és qui diu semblant paraula, no és pas l'"un".

Perquè el "dos", des que el món és món, sempre ha estat qui ha estraït el significat de les coses, siguin grans o petites.

J. GRAU-ELIES.

dignitat nacional, que Espanya no pot tolerar.

Tot el repertori característic d'adjectius a qual més *afectuós*, propi d'aquests trànsits, ens els prodiga gratuïtament el Sánchez Mazas, per la pretensió *criminal* que tenim de voler portar uns llibres catalans a la Biblioteca Vaticana.

Potser ningú de vosaltres, cars llegidors de *RESSORGIMENT*, us havíeu fixat en l'enormitat que això representa? Potser no hauríeu atinat mai que una simple expedició de llibres escrits en la nostra parla constituís un dels delictes més greus a què podem incórrer els catalans? Dones anàveu errats de mig a mig. Està bé que fem llibres, que ells llegim nosaltres i els nostres, però tenir la pretensió de què alternin amb els llibres escrits en altres idiomes, això és no tenir cervell ni cap ni centner, perquè una tal barrabassada solament és propi de *renacuajos*, *hijos espúreos*, etc., etc. El Sánchez Mazas ens ho adverteix *efusivament* i ens assabenta, així mateix, que el govern d'Espanya ço que hauria de fer, cas de realitzar-se la nostra pretensió *nefasta*, seria fer daurar a foc l'escut d'Espanya al llom de cada un dels volums destinats a la Vaticana, i amb el ferro roent de daurar seguir la tasca *damunt la pell humana dels catalans* per tal de què tothom s'enterés de la monstruositat de la nostra gesta, *de la mateixa manera que hom senyala a foc la pell dels caps de bestiar esgarriats*.

M'ha semblat llegidor que en passar els ulls pels conceptes subratllats el teu esguard ha sofert una transformació, així com si dubtessis de la veracitat dels fragments esmentats. Pensa que això és tan cert com l'evangeli. Pensa, demés, que l'amor que ens porten els *hermanos* ultrapassa totes les mesures imaginables, i no et càpiga dubte de cap mena de què això i molt més encara, si podien, farien els espanyols amb la teva còrpora. La seva *amor* no té límits.

C. SOLÀ I VILANOVA

CRÒNICA CATALANA

DEL MOMENT POLITIC

En una entitat de barriada, el capítol dels regionalistes féu el discurs que tan comentat ha estat. Es veu que ja és tàctica del leader de la "Lliga" pronunciar les seves més o menys sensacionals oracions en el clos de la sala d'actes d'un Centre de districte o a l'hora dels brindis d'un àpat gairebé familiar en un restaurant dels extrems. L'essencial és que, de tant en tant, el senyor Cambó ens afavoreix amb un discurs en el qual, generalment, hom descobreix coses noves, no perquè enloguin cap novetat, sinó perquè rectifiquen, desmenteixen o desfan les que en anteriors circumstàncies havien estat formulades.

El darrer parlament del director o, si es vol, orientador dels regionalistes, ha estat més espanyolista que cap d'altre... dels pronunciats a Catalunya. No direm que parlés de tot allò de l'honor, de la grandesa, de la integritat i de les glòries, coses gairebé exclusives de les oracions dels clàssics i grandiloqüents oradors del *solar hispànic*, però sí que donà una ensabonada, d'aquelles que deuen agrair-se, als nostres *germans* de més enllà de l'Ebre i una fregada d'orelles, de les que volen deixar senyal, als extremistes impacients i esgarriats del Nacionalisme.

"Què farien, infeliços—els vingué a dir—si arribéssiu assolir això que prediquen? Es que podríeu viure sense l'ajut de les regions que, junt amb la nostra, formen avui l'Espanya única i indivisible; l'Espanya del gran pervindre el dia que s'uneixi amb Portugal i formi la gran Ibèria?... Qui us compraria? A on vendríeu? Deixen anar els sentiments de banda, i treballem per a obtenir una coseta—per petita que sigui—que ens pugui concedir una comissió parlamentària per l'estil de la que ens proposà temps enrera el Sr. Romanones i que tots plegats vàrem tenir la feblesa de no acceptar. Jo confio tornar a governar aquella noble selecció de dirigents de l'Estat i obtenir *encara més coses* per a Catalunya. Si, per fi, fracassa la meua política, vinguen vosaltres; jo no us faré pas la contra, però tampoc us ajudaré... Us deixaré el camí ben lliure."

En paraules vulgars, això és l'essencial del transcendent discurs. Això, i els comentaris respecte a la separació de la "Lliga" dels elements que en l'actualitat formen "Acció Catalana". "Aquest agrupament selecte—vingué a declarar el cabdill regionalista—és un dissident de la nostra entitat, però no com la quasi totalitat dels anteriors que fugien de nosaltres per despit o per a cercar millors resultats pràctics a les ambicions llurs. Aquests homes s'han apartat de nosaltres perquè

creuen sincerament que la nostra actuació és equivocada. No els han separat petites envegetes ni superbiotes inclinacions; els ha separat l'apreciació de la manera de portar a cap les aspiracions nacionalistes".

Naturalment que En Cambó creu completament errada la visió que tenen els components d'"Acció Catalana", però tingué la franquesa de manifestar la noble posició de l'agrupament mencionat. Mes aquesta franca i elogiàble declaració, ha vingut rectificada de la manera més inesperada per un article de fons de "La Veu", on, contradint les afirmacions del leader, es feien uns comentaris feridors per als regidors i diputats "provincials" que pertanyen a l'organisme resentiment constituït. Prenent peu d'una claudicació vergonyant d'un socialista madrileny, es venia a dir que no era gaire airós separar-se de l'entitat amb els vots del adeptes de la qual s'ha assolit un càrrec públic, i mantenir-se en ell.

Aquest article molestà als aludits, i a l'Ajuntament, els regidors, i a la Mancomunitat els diputats, aprofitaren l'avinentesa d'una sessió per anunciar que mentre no vingui una elecció popular que demostrï que bona part dels electors estan conformes amb el procedir polític de dits elements, ells es retiraven, com així varen fer immediatament, malgrat les protestes d'innocència o d'inhibició dels companys dels promotors i executors de la gens noble maniobra.

El cronista no vol escatir si els regidors i diputats d'"Acció Catalana" feren bé o mal de retirar-se o si ja tenien d'haver-ho fet en constituir-se la nova entitat. El que sí assegura és que les paraules de "La Veu", a part de tancar un mal dissimulat verí, eren del tot injustes. Tots sabem que des de fa molt temps, la "Lliga" no interpreta gens ni mica el pensament polític d'una bona part dels nacionalistes. Malgrat això, molts d'aquests, en arribar el dia d'una elecció popular, temorenes que amb l'abstenció llur es provoqui la

viòria d'elements francament anticatalans, han emès el vot a favor dels candidats regionalistes. Resultant, dones, que tots els electors són adeptes de la "Lliga", els que se n'han separat per diferència d'ideari representen la gran part dels ciutadans que sense entusiasme i per manca de qui els representés a gust, donaren el vot al "mal menor". Demés; els casos exposats per "La Veu" no tenen paritat. En l'un—el de l'ex-socialista—és una davallada; és una retractació de tot ço sustentat anteriorment; en l'altre—el dels representants d'"Acció Catalana"—és una superació; és un refermament en la puritat de la idea i en la confessió pràctica de la mateixa. Hom pot discutir la sinceritat—cosa, ai!, difícilíssima—, però hom no pot criticar la resolució.

Com es pot comprendre, tot això serveix per a exaltar els sentiments patriòtics dels veritables catalanistes, i per a que els que encara estan per solucions harmòniques facin pressió en les altes esferes corresponents, per a que intentin aturar l'allau que es presenta. Hom ja parla pel Madrid oficial de donar satisfacció(?) a les aspiracions de Catalunya, i és el tema del dia el de la "qüestió catalana". És indubtable que tot això és foc d'encenalls, però també ho és que comença a preocupar seriosament als qui els interessa, la preponderància que cada jorn va adquirint en el nacionalisme el caire radical o intransigent. En veritat, es diuen coses i es fan afirmacions que, abans, haurien atorat fins a molts dels que en aquesta qüestió estan ben "curats d'espant".

Ultra l'organització d'"Acció Catalana", es belluguen i mouen fressa les entitats de l'extremisme nacionalista i dels elements d'esquerra, fent creure tot plegat, en un despertar vibrant de la consciència patriòtica que en aquests darrers temps havia restat un bon xic massa adormida per culpa de la ja fracassada política dels mal anomenats oportunistes. I diem mal anomenats, car en realitat no ho han pas estat gens d'aproveitadors del moment oportú, com calia a la seva preconitzada política. No han estat més, en general, que uns simplissims conformistes.

JORDI CATALÀ.

Barcelona, 31 de gener de 1923.

DEL VIURE LLEUGER

Einstein, el savi alemany de les concepcions ardides, el teoritzador il·lustre d'aquesta nova conquesta del cervell humà, l'home movedís que ha arribat a la conclusió que a la vida tot és relatiu, també ha fet una excursió per Catalunya i Espanya. I a Catalunya, ben mirat, hi ha romàs ben poc temps, perquè amb poques paraules pronunciades llavis enfora pel savi, tothom l'ha degut entendre d'una

faigó ben diferent de la dels altres països que ha visitat, això és: tocant a relativitats, qui més qui menys, a la nostra terra, per molt curt que hom sigui de gambals, tots són mestres consumats en aquesta ciència. Per això el savi tudesc, jueu per més senyes—això ja sense malícia—ha comprès tot d'una que a Catalunya, llevat certs individus qui segueixen tota sort d'innovacions del pensament, els demés

esguarden d'una manera inèrdua les teories que no els han d'ensenyar res. Vist que se les hauria hagut d'heure amb un poble mestre en la teoria que ell sosté, sense molt de soroll ha fet un salt i s'ha trobat a Espanya. Allí, sí; la seva divinal teoria de la relativitat ha estat com l'aurora matutina qui es presenta després d'una nit de tenebres. Ha donat conferències i més conferències, a la Universitat, a l'"Ateneo", el lloc on parlen els homes de pro; ho ha recorregut tot. Fins ha sorgit una dissidència: hi ha relativistes i antirelativistes, com abans hi havia belmontistes i antibelmontistes i com demà hi haurà... Qui sap el que pot haver-hi. Però tanmateix, el que deixem dit palesa que la gent de la terra alta per tres i no res fan escarafalls i mostren a tot el món que són d'allò més impressionables. Tot el contrari dels catalans que solament han estat capaços de retenir a casa seva el savi alemany durant dos o tres dies. Perquè, com havem dit, en qüestions de relativitat en són tan destres

que fins podrien ensinistrar tot aquell que volgués penetrar als més pregons laberints que aconduïxen a la fi de la relativitat.

Es per això que, durant la curta estada a Catalunya, o, més ben dit, a Barcelona, allí on parlà més comprensiblement fou al local del Sindicat Unie, potser el lloc ideal per a ésser compreses les seves teories. En canvi a Madrid, tot uns senyors periodistes el criden que els demostri amb fets on es troba la quarta dimensió. Com si diguéssim demanar que ens obrin les portes del cel; però a Madrid, pel que es veu, creuen possible fins que els bolados esdevinguin trossos de marbre, si fa no fa. Perquè la relativitat es això: creure en la possibilitat de la transformació progressiva dels cossos inanimats que l'home produeix per tal que el neoproducte esdevingut sòlid per art d'una concepció ben desenrotllada, esdevingui combustible, bebestible i comestible alhora. Tot un niu de capçots, veliaquí!

TRINITARI MESTRE.

E F E M È R I D E S A M E R I C A N A

El dia 28 del present mes de març s'acompliran 101 anys de la promulgació d'un decret del govern de la República Argentina, avalat amb la signatura del gran Rivadavia, protestant d'un fet vandàlic comès pels espanyols al Perú durant la guerra de la independència americana.

Una població de dos mil habitants, anomenada Cangallo, poc després del desembarcament del general San Martín a les costes peruanes, s'aplegà unànime a les forces del general Lavalle per tal de batre l'estranger opressor. En efecte, els espanyols sofriren a la Pampa de Cangallo, camp ras prop la població d'aquest nom, una derrota formidable que els féu regular completament demoralitzats, trobant interceptada llur retirada envers la muntanya. Aquest fet d'armes, gloriós pels americans, fou atribuït a l'ajut que les forces del general Lavalle trobaren en la població de Cangallo, i contra els patriotes fills d'aquesta petita localitat caigué l'amenaça folla d'una venjança cruel de part dels espanyols. Això ocorria el mes de setembre de l'any 1820.

La guerra continuà en el Perú fins obtenir l'alliberació completa deguda al geni de San Martín i de Sucre (1825). Les alternatives de la lluita feren que les forces reialistes o espanyoles tornessin pospossessionar-se de la vila de Cangallo, entrant-hi a sang i a foc l'onze de gener del 1822, dos anys després del fet d'armes esmentat. L'amenaça proferida anteriorment pels espanyols s'acomplí amb totes les seves horrors. Amos de la població la incendiaren pels seus quatre costats, no deixant en peu més que negres murs desmarxats. Però aquest terrible càstic no s'acabava pas les ires dels espanyols. Es veu

que en aquella època ja hi havia això que en diuen l'honor nacional, tan valentment defensat a Annual i a Mont Arruit pels *hidalgos pundonorosos*, últimament. Perquè el virrei del Perú, un tal Laserna,

exemple als demés pobles alçats contra el seu reial poder.

La facècia del fidel complidor dels preceptes estatuits pels espanyols, alçapremà la consciència dels americans, com era d'esperar donada la monstrositat comesa, i arreu d'aquestes terres s'alçaren clams de protesta i d'indignació demanant represàlies.

A Buenos Aires la protesta adquirí proporcions immenses. La multitud recorria els carrers exigint dels governants actituds severes contra els bàrbars invasors.

I el dia 28 de març del 1822, el govern de la república, representat pel gran estadista, glòria argentina, que es digué Rivadavia, promulgà un decret que deia així:

"El virrey opresor del Perú, don José Laserna, en 11 de Enero último, ha expedido un decreto en el Cuzco, aprobando el bárbaro incendio efectuado por orden de Carratalá en el benemérito pueblo de Cangallo y ordenando igualmente que para borrar hasta de la memoria de los hombres la de aquel pueblo infeliz, nadie pueda reedificar en el lugar en que existió y se mude el nombre de todo el partido a que pertenecía.

El gobierno de Buenos Aires, en oposición a estas bárbaras ideas y deseando eternizar la memoria de todo un pueblo, víctima ilustre de la libertad y sacrificado a las llamas que encendió el furor del despotismo agonizante, ha acordado y decreta los artículos siguientes:

1º Una de las calles de esta capital se denominará calle de Cangallo.

2º La calle que lleve este nombre será una de las asignadas para llevar los nombres que immortalizan las victorias del país.

3º El ministro secretario de Gobierno queda encargado de la ejecución de este decreto, que se comunicará al ingeniero en jefe y se insertará en el Registro Oficial. (Firmado): Bernardino Rivadavia."

En veritat que la protesta del poble argentí no podia ésser millor interpretada pel seu govern. El decret transcrit és un document que honora el país i el govern que el dictà. Passarà a la història com exemple d'energia, de serè discerniment i de solidaritat humana.

RESSORGIMENT s'honra publicant-lo en la seva llengua original, que és l'idioma oficial d'aquest país nobilíssim, pàtria dels nostres fills.

I per tal de què hom vegi que no fou solament una protesta de caràcter popular, sinó que fou un alçament unànime de la nació argentina indignada pels refinaments de crueltat i barbàrie aplicats pel l'intrús estranger, detentador dels drets i l'libertats dels pobles americans, transcrivim, així mateix, una vibrant composició poètica que, referint-se a l'hòrrida gesta dels espanyols, escriví aquells dies el poeta J. Cruz Varela.

¡Venganza eterna! ¡Sin piedad, venganza!

*Hijos del Sol, que hacéis? Ahora, ahora
Renazca el odio y el rencor inmenso,
A que provoca la feroz matanza,
La sed de sangre que sin fin devora
A los tigres de Iberia. El humo denso
Mirad cual forma impenetrable nube,
Y el éter todo en derredor se inflama;
Oíd, mirad que la enemiga llama*

*Hasta los astros sube,
Y entre ardientes escombros y ceniza
Un pueblo de patriotas agoniza.
¿No sabéis? ¿No sabéis? El fiero hispano,
Estirpe atroz del execrando Atila,
En el Perú desesperado brama;
Y, en su última impotencia, deshumano,
Con bárbaro furor quema, aniquila,
Y se goza el feroz en ver la llama.*

*¡Cangallo miserable! ¡Pueblo amigo!
Destinado a llenar en nuestra historia
Las páginas de llanto! Tu memoria
No pereció contigo;*

*Vengarte en esos bárbaros juramos,
Vengarte, sí, y a la venganza vamos.*

JUAN CRUZ VARELA.

na, assabentat de la presa i incendi de Cangallo per les seves tropes, dictà un decret, encara, manant que fossin enderrocats els negres murs que restaven en peu, arrasat per complet tot ço que florís damunt el sol i poscrit per sempre el nom de la població, per tal de donar

A PROPÓSIT D'UN ARTICLE D'EN GRANDMONTAGNE

Havem llegit l'article publicat a "La Prens" de Buenos Aires i havem pensat que En Grandmontagne ha oblidat àdhuc ço que de Catalunya ell mateix ha escrit de deu anys ençà. Jo sempre he llegit amb gust les seves pàgines, sobretot quan s'ha referit a Catalunya, i dee confessar que poques vegades li he vist tractar el nostre problema nacional amb tanta benevolença com ara. Així i tot no m'ha pas convençut gens.

Començo per no estar d'acord amb el títol de "Resurgimiento del problema catalán", car per a que fos cert aquest ressorgiment, el nostre ideal hauria d'haver mort a l'ànima del poble i això no és pas cert. Segurament que ell ho haurà eregut així prenent per veritables aquells telegrams tan inflats i aquelles informacions oficials espanyoles que amb els rètols de "El nacionalismo catalán sufrió fuerte descalabro", "Divergencias catalanas", "El espanolismo catalán", etc., etc., s'han cuidat de propagar el govern de l'Estat. No, no és d'ara el ressorgiment del nostre problema cabdal; el nostre ressorgiment és produït a mitjans del passat segle amb la restauració dels Jocs Florals, començant per a vindicar el geni de la llengua que durant dues centúries romanagué poc menys que avorrida de les classes benestants i servada amorosament pels nostres obrers de la muntanya i del mar. Comença doncs amb el desvetllament de les lletres i amb la creació de societats corals. Viu així durant dues o tres dèzenes d'anys, befats els nostres poetes i músics amb el títol de *cuatro locos*, i la gent de treball i de comerç amb el de *catalanes merchifles* amb un to despectiu que volia negar-nos tota altra qualitat que no fos material. Cantant i treballant la nostra ànima s'enfortí i aviat sortiren ho-

mes que en altres esferes de la intel·ligència expandien el pensament català.

Mentre l'Espanya, com ara, romania entregada per complet a les lluites per al govern de l'Estat, Catalunya amb el treball i l'estudi dels seus fills s'anava formant en el gresol de les idees modernes, preveint que els Estats no havien d'ésser corts més o menys sumptuoses i burocràtiques, sinó integrats pels més aptes i a base dels esforços de tots, per tal d'establir i assegurar noves lleis i normes jurídiques i socials, fonament de la societat la qual deu seguir els corrents evolutius imposats pel temps i la naturalesa que regulen la marxa de la vida, dels homes i dels pobles.

"En cuanto amaina la agitación social en Barcelona, resurge el problema del catalanismo". Creu el senyor Grandmontagne que la Catalunya actual no pot tenir el problema social aparellat amb el problema nacional? Per ventura, posem per cas, no podria ésser una Nacionalitat anàrquica, sense deixar la seva personalitat nacional? No s'ha de confondre la forma amb el fons. Els homes i les formes són transitòries, però els pobles i les races perduren a través de moltes generacions, perquè són producte de la naturalesa i sols aquesta pot transformar-les o fer-les desaparèixer.

Ara, justament ara, ens surt amb els grans polítics catalans Pi i Margall i Valentí Almirall, i diu: "Si el catalanismo moderno se hubiese atenido a estas órdenes, es decir, a los principios sentados por Almirall y Pi y Margall, seguramente estaría ya establecido en España el feudalismo". I més avall diu: "el catalanismo tiene razón" per quant s'ajusta al seu principi d'estructura particular que és el cas de la Nacionalitat Catalana, front les altres nacionalitats ibèriques. Amb aquestes afirmacions el senyor Grandmontagne o bé demostra ignorar palesament la trajectòria seguida pel nostre poble o pretén sobtar la bona fe per tal de rebaixar-la als ulls dels propis catalans.

Des dels temps de l'Almirall i d'En Pi a la data, any darrera any s'ha demanat l'Autonomia o la federació. Del 1880 al 1900 mantes vegades s'ha demanat oficialment i ben suaument per cert. Després en el parlament espanyol el Doctor Robert també la demanà (i quin soroll s'armà!) i la premsa catalana en aquests vint anys sempre ha perseguit la mateixa finalitat. Com una almoïna i a espallles de les corts En Dato ens concedí la Mancomunitat amb l'intent de dividir-nos. Es tot ço que s'ha pogut obtenir amb mig segle de lluita aferrissada. Per cert que la prova ha resultat dura per l'Espanya. La Mancomunitat ha obrat el miracle de fer,

amb una minsa facultat, obres d'immensa importància per a la nostra pàtria. I avui ja no en tenim prou d'aquest organisme purament administratiu. Els temps imposen a Catalunya altres normes i li assenyalen altres destins, i el poble exigeix la sanció de l'Estat per acomplir-los. L'Estat, com sempre, s'aferma en la negativa absoluta, i d'aquesta lluita ha de sortir-ne forçosament el triomf de les aspiracions populars, ço és, la independència de Catalunya, presa de grat o a la força.

I no s'hi fixi massa en les últimes manifestacions d'En Cambó a la Barceloneta; pensí que és un polític i que també necessitem dels enredaires. Posats en el dilema final, En Cambó, com l'íntegre Macià, formarien en el mateix exèrcit.

La història serveix per a l'estudi del passat i traçar la recta per l'esdevenidor dintre les necessitats del present. Hom diu que al 1870 la França perdé la guerra amb Prússia pel desconeixement de la Geografia. El polític espanyol no saben ni Geografia ni Història.

La política del "tot o res" que retreu com un mal de Catalunya, és precisament una tara nacional de Castella. Pel "tot o res" Espanya perdé "tot" l'imperi colonial; en canvi Jaume el Conquistador, rei català, després de posseir-se de Múrcia la cedeix al rei de Castella. Nosaltres, però, reconeixem que el famós lema és més castellà que català n'acceptem la primera part, ens quedem amb el "tot" car no volem renunciar de cap manera a ço que és ben nostre, i al dilema que estableix Grandmontagne: "La destrucción de la personalidad catalana o la inteligencia", nosaltres creiem que ni una cosa ni altra, sinó la separació. El "tot" nostre l'apliquem també amb referència a les terres que ens pertanyen del Rosselló, de València i de les illes balears.

Quant als aranzels, podran espantar-se uns quants industrials atrassats que temen les innovacions. Qui treballa menja a tot arreu i, amb Espanya o sense ella, sempre sabrem treballar i cercarem l'èxit.

Per últim, la *hipòtesis* del separatisme ja no és hipòtesi, sinó una realitat cada jorn més albiradora, i com més ens desprecii i ens ataquin, més s'aprofundeix l'abisme entre els dos pobles, però així i tot, una volta lliures l'un de l'altre, passat el temps prudencial per a calmar els esperits, Espanya i Catalunya es retrobarien en el camí dels seus particulars interessos, car, com diu molt bé Giolitti, entre pobles no hi han agraïments ni desagraïments; hi han necessitats i conveniències nacionals.

MIQUEL VILÀ.

Vós, nacionalista català, ja sou soci de la Protectora de l'Ensenyança Catalana? Penseu, sinó, que és el deure primordial de tot bon nacionalista.

La creixença de la Protectora coincideix amb el desvetllament de la consciència nacional de Catalunya. De 4.000 associats amb què comptava el mes de gener de 1922, ha arribat a 10.000, que es el número actual d'inscrits.

FUNDACIÓ BERNAT METGE

ELS CLÀSSICS GRECS I LLATINS AL CATALÀ

Amb el volum *De la Natura*, de Lucreci, traduït pel doctor Joaquim Balcells, rescentment aparegut, comença les seves tasques la Fundació Bernat Metge, magna empresa catalana que es proposa incorporar a l'idioma nacional les produccions immortals dels grans clàssics grecs i llatins.

Per tal de donar una idea als caríssims llegidors de *RESSORGIMENT* de ço que farà la Fundació Bernat Metge, anem a transcriure alguns fragments del pla que hom té projectat sota la direcció d'aquest home admirable per molts conceptes i patriici integèrrim, que es diu Joan Estelrich.

Abast de l'empresa.

Departirem la nostra empresa en dues grans col·leccions: grega i llatina. Eixamplarem, però, el sentit donat ordinàriament als clàssics, incloent-hi els principals autors cristians dels primers segles. Així hi haurà Gregori Nazianci i Joan Crisòstom després de Demòstenes i Lysias; com també Lactanci, Sant Agustí i Prudenci, després de Ciceró, Sèneca i Tíbul.

Per començar, publicarem els textos verament clàssics i principals. En segon terme vindran els dels autors cristians. Després, els d'ordre secundari. Més tard, si l'empresa continua, els tractats tècnics o científics. Donarem preferència també a les obres íntegres i plenes de vida, sense excloure, però, certes obres fragmentàries de valor excepcional; sobretot els fragments lírics, que ens revelen els papirus recentment estudiats, hauran de figurar-hi indiscutiblement.

Tipus dels volums.

El tipus de volum és: un text acompanyat d'introducció i comentaris de conjunt i la traducció catalana davant el text. Del text i de la traducció en farem edicions separades.

Així cada tom vindrà a contenir: el comentari preliminar sobre l'autor, el seu temps, les seves obres, el seu gènere literari, en el primer volum de cada autor o obra continguda en diversos toms; la història resumida del text; l'exposició, resumida en una o dues pàgines, de cada obra o part continguda en el volum; a l'esquerra del lector, el text antic, amb notes brevíssimes de les variants considerables; a la dreta, la traducció catalana amb notes brevíssimes sobre els passatges que calgui interpretar o remarcar; índex general, al final del volum o sèrie de volums que comprenguin un autor o obra; en certs casos, a tall d'apèndix, es-

tudis i comentaris especials, índex de noms propis, glossaris, "incipit" de poemes i de versos, etc. Algunes edicions, com les de la poesia èpica grega, aniran il·lustrades amb reproduccions d'escenes tretes dels vasos hel·lènics.

Joan Estelrich, Director de la «Fundació».

El número de cada pàgina serà igual en el text i en la traducció. El volum mig contindrà unes 300 pàgines. El format 14 x 22 cm. Per les edicions sense text antic, seran suprimides únicament les pàgines d'aquest, subsistint la mateixa numeració total.

Normes de la Fundació.

En primer lloc, anem a realitzar una obra col·lectiva. Volem harmonitzar-hi, doncs, amb un mètode, amb una finalitat comú, els esforços de tots els qui a Catalunya s'ocupen de les lletres antigues. A tal fi han estat redactades unes Normes, per a orientar i unificar la tasca dels diversos col·laboradors, a les quals el nostre cos de revisors ha donat unànimement llur conformitat.

En quins principis s'han inspirat aquestes Normes? En els principis d'una prohibició perfecta, que permetin donar més del que oferim. Que en l'adopció del text sia respectada la tradició, però tenint en compte les troballes i els estudis recents. Que, damunt el fetitxisme de l'erudició, predominin els drets del gust. Que hi hagi la major perfecció en les condicions científiques, sense perdre de vista l'exigència d'una valor literària primordial. Que les traduccions sien d'una exactitud fidelíssima i es presentin amb to natural i vestiment artístic. El punt de vista literari és en nosaltres essencial, per tractar-se

de formar, ja íntegrament, el català culte que ha de sortir de la prova humanística.

L'adopció del text.

Per l'adopció del text no podem acudir, naturalment, a les edicions "vulgates" ni a les col·leccions usuals, ja en part endarrerides. Ens cal exercir fatalment la crítica textual, però no estem en condicions d'oferir edicions crítiques ni són aquestes, evidentment, les que necessita l'estudiós i el lector català. Fóra ridícul pretendre-ho en l'estat actual de la nostra competència i de la nostra documentació.

No gens menys, ens és factible tenir en compte tots els treballs de la filologia contemporània, perquè les nostres edicions dels grans filòlegs alemanys, francesos i anglesos, les quals són fetes amb ciència formidable i amb veritable geni, ens indicaran el testimoni més digne de fe. La nostra tasca es troba reduïda, doncs, a tenir presents les millors edicions crítiques i coneixent els darrers treballs especials sobre cada autor i cada obra, triar les formes que semblin adaptar-se millor al context. Hi ha dificultats, certament; però la probitat ens obliga a no prescindir de la crítica, ni tirar pel camí d'enmig davant els problemes que susciten les variants, àdhuc en els llocs on el sentit no en resulta gaire afectat.

El text, però, irà estricte, sense interpolacions ni conjectures, generalment. Les variants a considerar seran també reduïdes al mínim. Serà suprimit tot comentari excrètic o explicatiu al peu del text. Finalment, persones de reconeguda autoritat revisaran minuciosament l'adopció del text, el qual sofrirà també la màxima correcció tipogràfica.

Condicionis de la traducció.

Quant a la traducció, les obres hauran d'ésser considerades, no com a textos morts, sinó com a obres d'art, obres vivents, produïdes per homes que hi abocaren llur vida. Per això, en les traduccions nostres, hi col·laboraran els filòlegs amb els artistes, tal volta amb preponderància dels darrers. El treball pacient d'investigació i de restauració, aquesta tasca indispensable per a netejar l'obra d'art dels barbarismes dels copistes, aquesta substitució de les seves línies essencials, ja ens la donen, gairebé aconcluida totalment, els erudits estrangers. Més aviat ens pertocaran a nosaltres les joies de la producció artística. Així l'entusiasme creador, el sentit delicat de la forma, restituint en

nostra llengua la bellesa dels textos antics, completarà l'obra del filòleg.

Quin serà, doncs, l'objecte de les nostres traduccions? Facilitar la intel·ligència del text antic i permetre ensems als que no poden anar directament a l'original, sentir-ne la seva frescor i encís immortals. Malauradament, el ritme de la poesia i de la prosa, sols poden assolir-se d'una manera imperfecta. Donades tals dificultats i a fi d'evitar interpretacions personals, les nostres traduccions seran fetes en prosa usual.

La bona traducció suposa, ultra un cúmul de coneixences especials, llarga intimitat del traductor amb l'autor. Per això els nostres col·laboradors triaran les obres de llur preferència i gust personals, aquelles que hagin arribat a posseir completament.

Diríem, per a resumir, que les nostres traduccions hauran d'ésser vives, exactes, precises, elegants, correctes, ben escrites, molt conciençoses i del tot ajustades a les intencions de l'autor. De cada passatge se n'haurà de traure el sentit natural. Segons el caràcter de l'obra, haurà d'ésser el gènere de traducció.

No hem de violentar la nostra llengua, ni sacrificar res, en canvi, el desig del bell dir, ni catalanitzar o modernitzar massa les idees, sinó donar el matís de cada mot, el sentit escrupulós de cada fra-

se, el color de cada expressió, el to de cada tros.

Ha estat exigida als nostres traductors la renúncia a fer obra personal. No els demanem que posin de manifest l'esperit, el talent, l'eloqüència, ni sols el propi sentiment literari. Els hem demanat que s'oblidin de sí mateixos, per a deixar parlar el text antic; més exactament, per a fer-lo parlar.

El català d'avui.

Per sort, el català d'avui permet les més diverses acomodacions. Es, com la llengua dels poetes grecs, un llenguatge a voltes altívol i a voltes familiar, rublert d'imatges, desdenyós de la sintaxi rígida, ric en neologismes ardits i en improprietats utilíssimes. En català podem fer el que no podríem amb el pas correcte i assenyat de la prosa francesa moderna. El traductor gaudeix, doncs, emprant una llengua com la nostra, no cristallitzada encara, d'una llibertat de moviments que no tindria en cap dels altres idiomes cultes. Aquesta major llibertat vol dir, però, major responsabilitat. Podria caure en el perill de forjar un instrument arbitrari. Per això haurà d'inspirar-se, com a norma general i obligada, en la llengua catalana vivent i corrent, repensant en català d'avui les idees de

l'autor antic i recorrent només als arcaïsmes i neologismes en els casos imprescindibles.

La millor propaganda.

Així, doncs, la Col·lecció va dedicada, en general, a tot el públic català, a fi que s'interessi a una cultura que és el fonament de la civilització nostra; a fi de restaurar una tradició perduda, que és la nostra tradició més autèntica.

Per primera vegada a la Península ibèrica haurà estat intentada i reeixida una Col·lecció semblant. Amb aquest fet Barcelona consolidarà la seva capitalitat editorial entre tots els països hispano-americans. Homer, per exemple, serà editat, per primer cop a les terres peninsulars, íntegrament, en la llengua original. Cal esperar que resultarà considerablement profitós per a la nostra pàtria l'efecte que aquests fets produiran entre les seleccions intel·ligents de tot el món. Per llur vàlua científica i literària les nostres edicions esdevindran la millor propaganda de Catalunya a l'estranger i entre els pobles hispànics d'ultramar. I així podrem afirmar el prestigi del nostre país, conegut avui més aviat per la seva potència econòmica i per ésser camp de tota mena de violències extremes.

Hom pot veure pels gràfics que il·lustren aquesta breu nota, la immensa concurrència que acudí a la festa del Parc, enregada honestament i fervorosa al culte de la dansa nacional.

Cura de l'organització i manteniment de la Diada la benemèrita institució "Nostra parla".

Fotog. RESSORGIMENT per P. Arias.

FESTA DE LA LLENGUA CATALANA

Des de fa uns quants anys Barcelona celebra la Diada de la llengua catalana el primer diumenge del mes de gener. Els actes consisteixen en una assemblea magna, la qual ret solemnnial homenatge al verb gloriós de la pàtria per boca d'il·lustres oradors de la Catalunya estricta, de València, de les Illes Balears i del Rosselló, i amb un gran aplec popular que enguany ha tingut lloc a la Plaça de la Cascada del Parc.

CONFIDÈNCIES

Sembla que era ahir i ja fa dos anys que *Kòmos* és el vostre confident. Un altre any de Confidències comencem avui però aquest amb l'esperança de que pugui ésser l'últim que calgui actuar a l'ombra. De llevant fins a ponent tota la terra catalana desprèn un baf de febre que mai no havia exalat. D'ací d'allà es pressent una brotada exuberant. Catalunya, Catalunya bé haurà trigat prou a despertar!

— :: —

La ubriaguesa no tergiversa la particular psicologia de l'home, com diu algú, sinó que, per contra, fa que s'exterioritzin amb exageració caricaturesca els trets peculiars de la manera d'ésser de cadascú. Per això la història de molts pobles consigna en llurs edats primitives la pràctica utilitzada pels jutges d'emborratxar els acusats i els declarants per tal d'escatir la veritat amagada en els processos judicials.

Si als espanyols que proposen un plebiscit per a respondre al dilema d'*hermanos o extranjeros* se'ls exigís per intervenir-hi, la prèvia obligació de no fer-ho fins després d'empassar-se uns quants petriconets del de Valls, pels sufragis castellans veuríem amb claredat meridiana que tots a l'una ço que volen presentar com dilema no és tal dilema, car no hi ha tal *hermano*, ni tal *extranjero*, sinó simplement un plural d'*esclavo* com una casa.

Una observació que val per un experiment pogueren recollir-la uns quants noctàmbuls que dies endarrera feien ressopó en un bar del carrer d'Escudellers. Vaig a contar-vos el fet:

Pels volts de la una de la matinada, es a dir, quan els restaurants de nit es troben en el màxim de concurrència, féu irrupeix un subjecte abillat de senyor, però amb el barret de gairell i el bastó a guisa d'un fusell. El seu aspecte deia prou clarament que dintre del seu païdor bullia quelcom que feia pujar al seu cap vapors endimoniats. El seu port concordava també amb la fatxa d'aquell ciutadà. *Viva España!*—anava cridant des de la porta tot lluitant amb les cames que entossudides no volien respondre als desigs del propietari de menar-les a un lloc descmbraçat per tal de descansar-les. *Viva España!* cridava foll d'excitació l'entrant de nou. Però ningú responia els crits de l'ubriac. Aquell silenci devenia a cada nou erit l'excitant específic de la desesperació del baladrer.

Una veu grassa i gutural deixa sentir-se finalment: *Viva la Catalogne!* féu pausadament com resposta de salutació a l'estrident *Viva España!* de l'ubriac. Un pessigolleig de curiositat fregà la pell de tots els que dins de l'establiment actua-ven de senzills espectadors mentre totes

les mirades es dirigien vers el vetllador ocupat per un senyor gros i cara roja que s'eixugava els bigotis després de beure's un gros got de cervesa negra. També el dels *Viva España!*, clavava els ulls exoftàlmics a la taula del francès, que com un imant el xuclava irresistible. Ben aviat les paraules es pronunciaren a free de nas. L'espanyol era dret davant del gavatx i li donava un tarja.

—*¡Inigo Iñiguez, capitán de infantería.*

—*Ah!... capitain, yo también sois capitain. Mas yo sois capitain de Verdun e usted lo es de Melilla, i tot dient això es veié la targeta projectada a gran distància, després d'haver-la passejat despectivament per les darreres vèrtebres coccíxees.*

—*Viva España y muera Cataluña! Al que no grite Viva España lo fusilo!...*

—*Viva la Catalogne!*... fou la sola resposta que hom sentí en forma verbal, car s'armà un bullit de mil dimonis que no permeté sentir clarament cap més paraula.

Uns policies d'ocupació anaven a detenir el francès. Una observació semblà, però, convence'ls de que ço que procedia fer no era pas restar en aquell lloc i així se'ls vegé sortir precipitadament de la botiga. Algú digué que sonaren qualques mots com *reclamació diplomàtica...*

Una consideració cal fer com epíleg de un de tants llegidors de la premsa mal·lencidant: Aquell espanyol tan eremat és drilenya inventora del dilema: *hermanos o extranjeros*, redactat segurament en la fase transitòria que deu haver-hi entre mona i mona. Veritat que ningú seria capaç de traduir per germanor el convit a eridar aquell visca? Veritat que a uns senyors que poden declarar-se estrangers no els pot semblar una galania el convidar-los a eridar aquell visca condicionat, de més a més, a una afusellada?

Oh el ví! Com desemmascara els disfressats!...

— :: —

La famosa *Liga Patriótica* torna a bel·lugar-se Ara es diu que vol actuar en feixista. El Cònsol espanyol a Barcelona és l'encarregat d'organitzar l'allau.

Sonen els noms d'En Portela, d'En Pazos i de l'Espina. Hi ha un diari que se'n diu "*La Palabra*" que n'és el *portantveu*, però la gent somriu i l'anomena el *portantbram*. L'actuació d'aquest feixisme va de dret a agredir els nacionalistes. En Martínez Anido i l'Arlegui ja volien posar-lo en moviment, però resultava massa car el presupost setmanal per a pagar tan patriòtic *voluntariat*. Encara porten les mans brutes de sang i ja pensen tornar-hi. Assassins!...

KÒMOS.

Barcelona, febrer de 1923.

XIMPLERIES

La lluita per la vida m'ha ensenyat moltes coses i, sobretot, m'ha demostrat que l'home viu molt millor fàncat a casa seva, amb els seus pensaments, que no sortint a fora a conviure amb els dels altres que, només per la força de la majoria, imposen un ritual i una moda tan extravagant que més semblen idees convingudes per a no entendre'ns que combinacions per ajudar-nos mútuament.

Estem encara una mica lluny del temps en que hom pugui dir la veritat sencera. El dia que hi arribem s'enrunaran molts rancis postulats, però de les pessigolles que faci sorgiran les rialles que les modernes idees faran sentir als qui aferrats en preocupacions arcaiques, no s'han adonat de corregir llurs innobles prejudicis, present de llurs moixaines a la decadència romana.

La lluita per la vida m'ha demostrat que l'home pot viure de moltes maneres.

En els Estats generals francèsos, la seva més famosa figura, el cèlebre Mirabeau, deia que no coneixia més que tres formes de viure: treballant, robant o demanant caritat.

Dintre el convencionalisme de la societat actual no diré quina és la millor perquè, segons com, és penada la primera; segons com, la segona, i no fa molt ens preocupava cercar una fórmula per a penar la tercera.

He dit que, segons com, és penada la primera, això és, el treball. I no és difícil demostrar-ho, car tots els dies ho veiem. No ho serà per lleis escrites, però ho és per la fatalitat que inicià la pena i per nosaltres que la continuem, no fent cas del seu tort, deixant que tots els sofriments s'agombolin per a aclaparar la víctima del seu deure sant.

He continuat dient que hom pena la segona i, —oh contrast de la nostra moral decaiguda i estantissa!— si el que la pràctica sap posar-se al marge de l'articulat que codifica les accions humanes, ja poden tenir per segur que a més gran crim correspondrà major respecte.

No m'ocuparé de dir res de la tercera perquè crec que el sol pretext al·legat per a penar-la, faria enrogir el jutge que volgués fer-ne ús per a aplicar-lo.

El que no pot, per un motiu o altre, guanyar-se el pa, no deu ésser castigat si troba en allargar la mà una altra mà amorosa que estreny la seva.

Per aquest camí no serà difícil que del cap d'aquests fabricants de lleis absurdes, en surti una que digui: Queda prohibit terminantment de néixer pobre.

H. FLACH.

REVISIÓ DE VALORS

Les aspiracions de Catalunya.

Hi ha un fet en la Història de Catalunya que palesa pintorescament i fidel l'ànima del nostre poble de cinc cent anys enrera. "En succeir-lo Anfós IV, casat amb una filla del rei de Castella, sorgeix la primera protesta contra la influència castellana en la Cort de la reina lleonineta, Aplegats a Molins de Rei els comtes de Pallars i de Mòdica, el Vescomte d'Hita, Ramon de Montcada i altres cavallers i representants de la ciutat de Barcelona, com Joan Fivaller, Ramon Desplà, Bonanat Pere, etc., sollicitaren del rei que fossin trets els castellans de la casa reial. I preguntant Anfós IV si en la proscripció devien encloure-hi les criades de la reina, respongué el Conseller Desplà que *si les mules que havia portat parlessin castellà també les hauria de despedir*". (Mare, 1418. Carreres-Candi.—Geografia general de Catalunya. Volum I, planes 1000 i 1001).

Passant a temps més moderns, arran de l'esfondrament material i definitiu de nostres llibertats, el 1714, encara trobem En Casanova, junt amb altres ardis patriotes, conspirant i trametent ambaixades al rei d'Anglaterra per tractar de constituir Catalunya en República, sota el protectorat de la Gran Bretanya. Aviat d'aquest caliu se'n ventaran les cendres. Una mica més ençà, una nova generació tan sols, i un baf de mort plana damunt la nostra terra: el sentiment patri va decandint-se, decandint-se, i no triga gaire que Barcelona esdevé cortesana prostituïda dels Borbons i tot Catalunya miserable província espanyola.

Ve la guerra del francès i la nostra gent pren les armes contra l'invasor, sota els plecs de la bandera d'Espanya. En mig d'aquella foscor llua una petita clariana: els prohoms de Catalunya, aplegats adés a Tarragona, adés a Manresa, trameten delegats a les corts constituents espanyoles de Càdix, amb la comanda expressa que hi defensin els antics drets del Principat en tota sa integritat. Els representants del govern d'Espanya contesten a la justa petició dels catalans establint que un mateix codi regirà per a tots els vassalls de la monarquia.

Esdevenen avalots, guerres civils, i els catalans es barallen ells amb ells, no pas per assolir una engruna de llibertat per nostra Pàtria, sinó en profit dels dos pretendents a la corona d'Espanya.

A les acaballes del vuit centès. Cuba llença el crit d'independència i li reïx l'empresa. S'adreça Filipines, que desapareix del mapa d'Espanya. Es llavors que els cimals del regionalisme, amb una tàctica o funesta o diabòlica, fan ali amb el general Polavieja, a base d'un esquitx

d'autonomia. Es tornen aigua-poll les promeses.

Els regionalistes no es donen de la pell i dali que dali amb la llibertat de Catalunya, dintre la legalitat, sempre sota les ales d'Espanya. Surt la qüestió del port franc, el projecte d'Administració local... i ve al món tot còfoi el programa mínim del Tívoli, concreció del divertit moviment de Solidaritat Catalana, mercès al qual molts vius trenen faves d'olla.

Una mica més exigents, almenys ho fan veure, es mostren els regionalistes en aquell colossal Estatut, resultat de l'Assemblea de Parlamentaris, que en comptes de portar la llibertat a Catalunya porta als regionalistes als ministeris d'Espanya.

I com el poble veu que per aquests camins no anem enlloc, que fins una caricatura de llibertat ens l'hem de pintar a l'oli, el poble, diem, el poble català, deserta calladament d'aquest catau de política podrida; la Lliga comença de fer aigües, el desgany fa de les seves i amb general sorpresa es revifen els sentiments patris i floreix l'actual esplet d'opinió, francament separatista.

Vistes les aspiracions del nostre poble, que de dia en dia seran més unànimes i formidables, atesa la rebequeria de l'Estat espanyol a donar-li compliment, ve al cor la pregunta: Per quins procediments assolirà Catalunya el seu ideal?

Els tres programes.

Deixant de banda la Unió Catalanista, l'estudi de la qual, per la seva enorme importància, hom no pot enquirir-lo en l'estret mare d'un treball periodístic, tres són els estols més albiradors que donen la resposta: Federació Democràtica Nacionalista, Lliga Regionalista i Acció Catalana, que tenen per portaveu, respectivament: "L'Estat Català", "La Veu de Catalunya" i "La Publicitat". Les dues primeres sense embuts, la tercera mig en plata mig en quartos.

La Federació Democràtica Nacionalista proclama la República Catalana, i per atènyer-la s'amaneix per la lluita armada.

La Lliga sua sang i aigua per instaurar l'Autonomia de Catalunya dintre l'Estat espanyol i per assolir-la empra com a mitjans infal·libles llepar els peus de l'amo, embarcar els altres i romandre ella en terra, atipar-se de valent i, per damunt de tot, anar a les urnes; això sí, després de purificar el sufragi. Per més que, vaja, (i és un dir-ho entre nosaltres) de cara a la puritat dels sufragi, els regionalistes no miren tan prim com males llengües fan córrer. Res: un partit espanyol com un altre, en la bandera del qual hi ha un sol lema: "Vots són trumfo".

Acció Catalana escomet amb coratge el

plet de Catalunya declarant-se partidària de la seva total sobirania. Com a medis s'arrapa a la consigna "Catalunya endins" i a darrera hora ens assabenta que va a la lluita electoral de diputats a corts per Espanya.

Examen crític.

Intentem la crítica d'aquests tres sistemes, tothora respectables, si els inspira la proverbial franquesa catalana.

Suposem que tots tres es pensen tenir raó i és per tant igualment el nostre dret exposar la nostra opinió envers l'ideari llur.

El programa de Federació Democràtica Nacionalista sembla d'àngels i incontestable en bona lògica. Realment la guerra apar l'única faiso de dirimir la sort de Catalunya. Ara que és una mida radical i cal anar-hi amb peus de plom en reduir-la a la pràctica.

Quant als tòpics i arbitris de la Lliga Regionalista serem prou indulgents qualificant-los de càlculs mercantívols, d'esquena a tota ideologia patriòtica. Ara tira per escrupulosa i dona lligons d'ètica política: *lliçons terribles* que han fet fugir del Consistori i del Palau de la Generalitat les minories d'Acció Catalana i que acabarien per desfer la mateixa Lliga com un bolado si les apliquéssim a la seva conducta, que no està per ètiques ni per romanços. "Els directores de la Lliga han accentuat llur sentit intervencionista a Espanya fins al punt... que afirmen que la intervenció i la col·laboració són les úniques formes viables al seu juí per obtenir concessions per a Catalunya, fins al punt que si la política intervencionista fracassés es donaria per fracassada la seva obra". (Discurs del senyor Massot a la sessió de l'Ajuntament de Barcelona. "La Publicitat", edició de 25 gener 1923). Doncs l'efusió, la intervenció i la col·laboració ja fan malves; l'obra de la Lliga ha fracassat i refracassat i a la plaça de la Cucurulla encara no han plegat. El públic ha judicat ja la seva actuació i per cert que li ha fet justícia catalana.

Escola de la Lliga! Escola de mals costums... patriòtics! L'escola de mestres esquilats i deixebles llanuts. Però tanmateix als bens els cau el pèl, i a manca de propi s'entretenen ara a prendre el pèl als mals pastors. Fins els més incondicionals s'han adonat que l'as del regionalisme no passa d'un vulgar emperador dels cacauets; i que del pavo republicano a l'Autonomia a la butxaca hi va tant com de Nadal a Sant Esteve. I s'inaugura l'exode esglaiador. Tant és així que el capità menaia no s'ha vist amb cor de donar la històrica Conferència a Barcelona i s'ha hagut de contentar en engegar-la a la Barceloneta. Es que el poble té més memòria del que sembla i s'ha recordat dels punys closos i de l'adagi: "Qui amenaça i no pega per bèstia queda". I com que

també hi sent molt de nas ha ensumat que els motius de la Conferència no eren altres que el no haver-lo fet Ministre i les eleccions que truquen a la porta.

"La Publicitat", fent els ulls grossos per les novel·letes que continua editant tranquil·lament en *llorito* i algun que altre anunci escadueer que així mateix insereix en la *harmoniosa*, i tirant un vel sobre la *lista completa de la Loteria* que tradueix per *rifa espanyola*, és bon xic simpàtica. Acció Catalana preconitza "Catalunya endins" i ho posa en planta organitzant aplecs força interessants, de pura ortodòxia, arreu de nostra terra. Aquest caire de la novella entitat mereix lloances sense reserves. El que no podem amagar és que ens fa ametlla que se li hagi encomanat la frisança per les eleccions. I doncs, senyors d'Acció Catalana, no ha infantat el seu organisme precisament l'eixorquia de la política intervencionista? No s'esgargamellen dia darrera dia assegurant que la col·laboració amb l'Estat és una enredada? En què quedem? Serà permès, amb prou fonament, sospitar que l'aparició d'aquesta branca de catalanisme al capdavant no té altre objecte que fer la traveta a la Lliga? Que totes dues juguen a veure qui treurà més diputats? Que Acció Catalana extrema la nota estrident perquè la sent bategar en l'hora actual fins en el cor dels més fidels de la Lliga, i en fa arma de combat per tal de restar-li prestis i arrabassar-li, si es torba, la seva hegemonia sobre les masses catalanistes? Si no és amb aquests intents no sé pas que hi veuen en les eleccions. No estan desacreditades igual que totes les altres facècies del regionalisme? Doncs perquè pensar-hi encara?

Volem separar-nos d'Espanya i ens atensem a ella? Mal negoci. Ho anem a escatir amb aquells nyieris pels quals els aires de llibertat serien les cadenes que fermarien per sempre més llurs innobles cobejances? Que primer que acatar els drets de Catalunya es deixarien penjar dalt d'una entena? Tirin pel cap que vulguin: la independència de Catalunya no es resoldrà mai en el Congrés espanyol sinó en els camps de batalla.

Apoderar-se de tots els Ajuntaments i Diputacions de Catalunya, passi. Però basquejar-se tant i tant per treure diputats, pel plaer de facturar-los cap a Madrid, repetim que no s'hi ven la punta. Què hi han fet fins ara i què hi aniran a fer en endavant a la *meseta* els representants de Catalunya, nous de trineca, que pugui abocar-hi Acció Catalana? Davant el Congrés espanyol els diputats catalans desgranaran amb tota cruesa les reivindicacions pàtries? I suposant que s'hi arriquin, què en treuran?

Altrament, fer a Catalunya diputats a Corts, posar-los l'etiqueta nacionalista i menar-los a tractar amb Espanya, no és reconèixer nosaltres mateixos que Catalunya és una trista colònia espanyola? No

és ajupir-nos a pidolar com una almoïna ço que de dret ens pertoca?

Fer eleccions de diputats a Corts, guanyar en tots els districtes de Catalunya, però que després a Madrid no vegessin ni un diputat català per remei, ja fóra una tàctica més positiva.

Més que diputats i regidors o ultra-diputats i regidors li convenen a Catalunya gent d'altre tremp, si vol anar de pressa i corrents al triomf. No trigarem en haver de traduir les paraules en fets. S'acosta l'hora del martiri. Per quan la plenitud dels temps sia arribada, jurem ja des d'ara que correm a enrolar-nos a l'exèrcit lliberador de la Pàtria, neta la consciència, els ulls fets a l'ideal i l'ànima vessant d'amor per nostra santa Mare. Com un sol home fem via camí de la nostra llibertat. Parem ment que el que sempre ens ha fet més mal han estat les divisions, els personalismes, les capelletes. Sovint els catalans ens barallem per un no-res: per un home ens treiem el fetge. Prou. A recó els homes: i espetegant al vent la senyera de la Pàtria. Les eleccions són l'esca del pecat. Guerra a les eleccions.

El que podríem assajar per ara, bo i esperant el jorn que el poble es trobi capacitat per l'acció enèrgica i decisiva seria, de la Mancomunitat fer-ne dues: una que fes el pare pinta als d'allà dalt. Aquesta seria integrada per tots els diputats provincials oficials de la Catalunya

estrieta, de València i de Mallorca i del Rosselló: Mancomunitat legal. L'altra, lliurada en cos i ànima a Catalunya, composta dels mateixos diputats de la primera, però triant els que fossin catalans de noms i de fets i deixant-hi figurar altres membres que se'n fessin dignes: Mancomunitat Catalana. Les seves Assembles tindrien la virtut d'unes Corts Catalanes i el seu Consell Permanent vindria a representar el Consell de Ministres de Catalunya amb les honors i eficàcia de Poder Suprem sobre tots i cadascú dels catalans.

Ve'ls-hi-aquí una provatura, a gràt de tothom, de front única, que tant capfica als nacionalistes d'avui i que faran en pau i harmonia els nacionalistes de demà.

No entrant en discussió sobre la seva actual conveniència hem de preveure que el front únic s'imposarà tard o d'hora, que és gairebé segur que el portarà a cap el jovent que puja, verge, generós, despullat d'ambicions i apte pel sacrifici. Efectivament, ara com ara, hom pot admetre la guerra de partides, però quan sigui imminent el cop, quan hom tracti de jugar la darrera carta, presentant batalla campal, no hi ha dubte que llavors haurem de comptar amb un Estat Major, que organitzi les hosts i dirigeixi el moviment: aqueixes forces disciplinades hauran el nom de front únic o un altre, si així ens plau.

EN FRESSETA.

Barcelona, 2 de febrer, 1923.

P A P E R S C A N T E N . . .

Hom diu de la psicologia humana que una volta donat un pas en fals la davallada és ràpida si l'individu no està posseït de la força necessària per a redimir-se de la primera rellicada.

El cas dels senyors que malmenen la vida de l'Orfeo C. de Buenos Aires, és un exemple típic d'aquella observació psicològica. Des del pecat inicial i definitiu de conèixer a donar llument amb la seva cooperació material a la *Fiesta de la raza*, últimament celebrada per l'"Asociación Patriótica Española", la seva actuació no és més que contrària a l'esperit de catalanitat perquè fou fundada la institució.

Una altra prova, i que no admet rèplica, de la davallada soferta per l'entitat en ço que es refereix a pàtria, l'han donada ara de poc els seus desgraciats dirigents,—i entengui's la qualificació no el sentit despectiu que li donen els argentins, sinó com a sinònim de poca gràcia, poc tacte,—en adoptar una llengua que no és l'oficial de l'entitat per a dirigir-se als seus socis, encara que en alguna ocasió la llengua estrangera vagi acompanyada de la pròpia, com en el cas present.

RESSORGIMENT no és amic de la campanya sistemàtica, encara que sigui amb mires de sanejament patriòtic col·lectiu. Si no tenim proves convinents per a

acompanyar les nostres acusacions concretes, callem. La nostra norma és la que reflecteix el sentit d'aquella sentència catalana: "cantin papers i mentin barbes".

I, feta la digressió, aquí van els papers.

Article XLII dels estatuts de l'Orfeo C. de Buenos Aires.—"L'Orfeo Català de Buenos Aires tindrà per llengua oficial la catalana, podent fer ús dels altres idiomes per als actes externs de l'entitat".

Es a dir, que l'estatut determina ben clara l'oficialitat del català *per a tots els actes interns* de l'entitat i solament podrà fer ús dels altres idiomes per als actes *externs*. Més clar, l'aigua.

Doncs bé, veiu com interpreten la lletra i l'esperit dels estatuts els seus actuals dirigents, en adreçar-se als socis de l'entitat, o sigui un acte estrictament, purament *intern*;

"Estimado consocio: Nos es grato comunicar a usted que el día primero del próximo Marzo se abrirán de nuevo las clases gratuitas de música que sostiene este Orfeo, dictándose los siguientes cursos: Solfeo, Piano, Violín, Viola. Las inscripciones se reciben en esta Secretaría todos los días hábiles de 18 a 23 horas.—Febrero de 1923."

Els comentaris els deixem a la indulgència dels llegidors.

N O T Í C I E S

Durant la temporada teatral del propinent hivern actuarà en el Teatre "San Martín" de Buenos Aires la companyia de l'eminent actriu catalana Marguerida Xirgu, formada, com és notori, dintre el nostre teatre nacional que abandonà, com tantes d'altres eminències, així que tingué el nom assegurat, ingressant a l'escena espanyola tan mancada de prestígis.

Llegim que la Xirgu estrenarà durant la seva actuació a Buenos Aires una obra del dramaturg nacional català Josep Pous i Pagès, que ha estat traduïda a l'espanyol.

Aquesta promesa de la gran actriu contribuirà sens dubte a esborrar un poc el mal efecte que ens han causat varies vegades les declaracions que se li atribueixen, bastant despectives per al teatre català que l'ha posada, precisament, al lloc envejable que avui ocupa dintre l'escena espanyola.

La temporada s'iniciarà a primers d'agost.

—:— El pintor català Miquel Viladrieh acaba d'obtenir un dels seus més renomats triomfs artístics. Amb motiu de les festes a què ha donat lloc la transmissió del govern de la república al nou President de l'Uruguai, senyor Serrato, el nostre connacional obrí una exposició de les seves obres a Montevideo, i tant la crítica com el públic es prodiguen en lloances a l'art estupenda d'En Viladrieh.

Els elements intel·lectuals de l'altra banda del Plata han manifestat l'homenatge de la llur admiració per l'obra d'En Viladrieh, organitzant un banquet a honor del nostre compatriota.

Ens complaem a esmentar aquest esdeveniment artístic al volt de l'obra del pintor català que tantes discussions ha promogut a l'Argentina.

—:— L'erudit professor d'història i ètica de la música, senyor Josep Maria Vázquez, connacional distingit, està desen-

rotllant un cicle de conferències de caràcter popular en el local de la Penitenciaría Nacional d'aquesta ciutat, destinades als reclusos de l'establiment.

La primera tingué efecte el dia 3 del corrent, desenroïllant el tema: "Orígens de la música popular". La segona el dia 17, sota el tema: "La Música pura i d'espectacle", i la tercera i última es realitzarà el dia 31, glossant el tema: "Balls moderns. Art popular". Les dissertacions són acompanyades d'il·lustracions musicals a càrrec de les senyoretes Fons i Domínguez i dels senyors Erreca, Velasco, Castellví i Fortunato.

Es justícia lloar aquest gest del nostre dilecte compatriota per l'alt sentit moral i d'humanitat que significa.

Degut a l'hora poc avinent per nosaltres, que comencen les conferències, no ens és possible d'assistir-hi, cosa que lamentem de debò.

—:— A la ciutat de Paraná s'ha constituït també, últimament, un comitè català d'acció nacionalista amb el nom de "Nosaltres sols". Amb aquesta són set les organitzacions nacionalistes que s'han creat, d'uns mesos ençà, a l'Argentina.

—:— El Centre Català de Mendoza ens assabenta la constitució del seu nou Consell Directiu, el qual està integrat així: R. Rodríguez-Roy, president; Lluís Dorea, vice-president; Domènec Caraltó, secretari; Josep Barceló, vice-secretari; J. Verdaguer-Caldas, tresorer; Joan Parera, comptador; M. Camps-Gubern, bibliotecari, i Benet Farrés i Josep Pausierol, vocals.

—:— Ha estat entre nosaltres l'entusiasta nacionalista senyor Enric Martí, corresponsal de RESSORGIMENT a Paso de los Libres (Corrientes) i un dels elements més actius del comitè d'acció "Nosaltres sols" d'aquella localitat, el qual ens ha informat dels propòsits de lluita que els anima a favor de l'alliberació de la pàtria.

—:— Havem rebut el primer número de la *Revista Catalana de Música*, la qual conté un important sumari degut a prestigis musicals tan sòlids com els senyors F. Mompon, Alexandre Ribó, J. Ma. Pagès, A. Grau, Higiní Anglès i Ernest Cervera.

Es un fascicle d'unes 60 pàgines molt ben imprès i il·lustrat amb dibuixos d'En Josep Obiols, R. Tona i A. Mataró.

El que més ens admira de la novella publicació és el to d'assenyada crítica i de catalanitat estricta amb què generalment és redactada.

Creiem que arrelarà, per glòria de l'art musical de Catalunya.

—:— Definitivament ha quedat constituït un Centre Català de Cultura a la ciutat de La Plata, que es proposa actuar de cara a la pàtria amb un esperit ben catalanesc i amb propòsits de marcada tendència cultural.

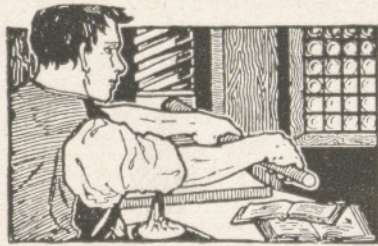
Una de les iniciatives de realització immediata serà la creació d'una Biblioteca per la qual cosa agrairan tota tramesa de llibres que se li facin amb aquell fi nobilíssim. La seva adreça, provisòriament, és: carrer 6, número 1485.

El Consell Directiu ha quedat integrat pels següents compatriotes: Baldomer Rabassa, president; Bernat Escanaverino, vice-president; Joaquim Gost, secretari; Joan Poblet, vice-secretari; Miguel Agorreta, tresorer; Pau L. Sánchez, Josep Carles, Nicolau Sureda, i Albert Serras, vocals; Pere Puigmartí, Enric George, Josep Font i Josep Pich, vocals suplents.

La festa inaugural que s'està organitzant assolirà, sens dubte, un complet èxit.

—:— S'estan duent a cap els treballs d'organització de la Diada de la Protectora que s'instituirà enguany a profit de l'ensenyament català el propinent mes d'abril.

Hi ha el propòsit de celebrar aquell dia un gran festival diürn de sardanes, a càrrec de la Cobla Empordanesa, i a la nit un concert vocal i instrumental amb la cooperació de l'Orfoc Català, i destacats elements artístics de la nostra colònia.

**IMPREMTA
FONTANA
DE J. FONTANA
I F. TRAVERSO**

Editora de RESSORGIMENT
Treballs comercials i de luxe.

Bmè. Mitre 1325. U.T. 6336, Rivadavia

APIARI "FLOR DE ROMERO"

Productes d'apicultura

Especialitats de la Casa:

Caramels de mel

Gemetes melades

Turrons de mel

Farciments de mel, etc. etc.

Josep Ramoneda

Abellers:
COLONIA ALVEAR
(Mendoza)

Escriptori:
Díaz Vélez, 3988
Buenos Aires
C. T. 1210, Oest

No sabem la data fixa d'aquest esdeveniment ni el lloc on s'efectuarà. En el propi número donarem tots els detalls dels actes a celebrar.

—:— Se'ns assabenta que properament s'establiran en el local del Casal Català, classes gratuïtes de llengua catalana per ambdós sexes.

Desitgem de tot cor que aquesta nova temptativa de l'abrivada institució catala-

na tingui més sort que les anteriors i que l'esforç que aquest benifet significa sigui agraït pel molt que val a favor de la cultura nostrada.

—:— Sota la direcció artística del conegut pianista Segon Pagès-Rosés s'està constituint un Orfeó català a la ciutat de Córdoba. Aquesta institució actuarà formant part del Club Català d'aquella ciutat. Els assajos s'efectuen amb manifest

entusiasme i gran activitat per tal de presentar-se per primera vegada en públic el propi mes d'abril, en ocasió del festival que els nostres connacionals de Córdoba preparen pel dia de Sant Jordi, instituint el dia de la Protectora i a profit de l'ensenyament català.

En la mateixa festa serà representada una obra dramàtica de l'il·lustre Guimerà pels elements de la secció d'Art Escènic del Club.

OLIS

de cuina i de taula, a cada tres portes en venen; però els catalans que vulguin ésser ben servits i pagar preus equitatius, faran molt bé de venir a casa.

S'envien mostres i es reparteix a domicili.

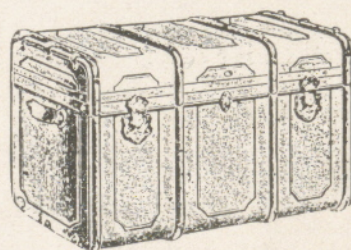
||||| **L'ATLÀNTIDA** |||||
J. CABRÉ i Cia.

Estados Unidos 1599
i Cevallos.

Un.Tel.
5532, Libertad

FABRICA D'ARTICLES DE VIATGE de **Jaume Carbonell**

Fàbrica: Bdo. DE IRIGOYEN, 633-39
Un. Tel. 2772, Rivadavia

Vendes: VICTORIA 1202, cant. SALTA
Un. Tel. 0518, Rivadavia
ATENEM DEMANDES

JOIERIA

de

Josep Brió

NO CCMPREU
SENSE ABANS
VISITAR
AQUESTA CASA

EL TIBIDABO

Brillants

i alhages fines d'ocasió,
a preus veritablement limitats

Cerrito 373, Buenos Aires

Confiteria Catalana

Cerrito, 153 i
Bmé. Mitre 2248

Unió Telefónica 4571, Rivadavia
Coop. Telefónica 2318, Central
Coop. Telefónica 2919, Central

Bs. Aires

*Setmana Santa: Tots els dies Empanades
de vigília, de tota mena de peix.*

Bunyols de l'Empordà

*Festivitat de Pasqua: Gran assortit de
Mones a l'estil de Barcelona*

COQUES D'ARENYS

Xampany Codorniu
Non plus ultra,
Extra i
Espumós

Anis Deu
el preferit de les famílies

Y A S I L A C
No deixin de provar
aquest saborós
licor català.

Unics concessionaris per
a la República Argentina.

CASA OMS

Y A S I L A C
Vins importats:
Alella,
Mosca ell,
Garnatxa,
Ranci,
Jerez i
Oporto.

FARMACIA CATALANA DEL DOCTOR VILAR

LABORATORI D'ANALISIS I ESTERILITZACIONS
S'atenen demandes per la campanya, fent-se els enviaments
amb tota regularitat, abonant l'import de la comanda
GARANTIA ABSOLUTA DE TOTES LES PREPARACIONS
PREUS MÓDICS

ALSINA, 1202, CANTONADA SALTA
Unió Telef. 3305, (Rivadavia) BUENOS AIRES

MATALASSOS a l'estil català (REFORMA I VENDA)

Gran assortit en tot lo pertanyent al ram
Encàrrecs per carta o personalment

D. VALLBONA
Coop. Telefónica 551, (Oeste)

YAPEYÚ, 978
BUENOS AIRES

Pintura en General

Blanqueigs, Imitacions i Col·locació de
Papers pintats de tota mena.
PREUS MODERATS

PAGÈS i PASCUAL: México, 1320.
Taller: Estados Unidos, 1217 BUENOS AIRES

"LA BARCELONESA" DE M. HILL

Casa especial en PERNILS cuits, crus i fumats.
FIAMBRES I EMBOTITS DE TOTA MENA
Vendes a l'engròs i a la menuda.

Mercat San Telmo (Defensa 961) Llocs 101 i 102
Bs. AIRES Un. Tel. 3818 (Buen Orden) Escrip. PERÚ 1534
Frigorífic i Fàbrica: TEMPERLEY (F.C.S.)

Parlar i Escriure

JO
AMB

APRENC
PLAER

Està meravellant
el món el prodigiós sistema

LINGVOFONO

del LICEU
DALMAU
de BARCELONA,
que permet apen-
dre en el propi do-
micili, perfectament i fàcil, servint
qualsevol fonògraf
els idiomes fran-
cès, anglès i ale-
many.

Demani Vd. avui ma-
teix el prospecte gratis,
a la Direcció General:
C. Valencia, 245, Bar-
celona.

FRANCÈS
ANGLÈS
ALEMANY

LICEU
ICEO
YCEE
YCEUM

DALMAU
C.Valencia 245, Barcelona

LICEU
ICEO
YCEE
YCEUM

Camiseria

"La Esmeralda"

ENRIC RODÓ

ESMERALDA, 492

Sucursal: Corrientes, 1260

Buenos Aires :: :: :: :: ::

Antiga i acreditada casa amb tallers pro-
pis.

Venda directa al consumidor.

Importació de gènere de punt català.

Dipòsit permanent de les famoses cami-
setes de Mataró des de \$ 2.75 c. u.

Bones camises „ „ 4.50 „

Colls de fil pur „ „ 0.70 „

BARRETS de CASTOR de primera qualitat a . . \$ 12.-

Preu de
propa-
ganda.

Tots els articles de la casa són de quali-
tat immillorable a preus mòdics.

"Bodegas RESPLANDOR,,

(Pagès, Aymerich i Cia., MENDOZA)

Compatricis: Si voleu beure bon vi exigiu
al vostre proveïdor que us serveixi el
de marca **"Resplandor,,**

Unics representants a Buenos Aires:

ROVIRALTA, GRANADA i Cia.

Córdoba 2677

Un. Tel. 2448, Juncal